

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی

مجموعه چکیده

همایش بین المللی انقلاب اسلامی ایران در آستانه
چهارمین دهه: گذشته و آینده

قازان
۱۳۸۸

برگزار کنندگان همایش

- سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران در قازان
رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در مسکو،
کابینه وزیران و وزیر فرهنگ جمهوری تاتارستان
آکادمی علوم جمهوری تاتارستان
سازمان همبستگی و همکاری با ملل آسیایی و آفریقایی،
انجمن شرق شناسان تاتارستان،
دانشگاه اسلامی روسیه در قازان
دانشگاه دولتی قازان گروه تاریخ نوین و معاصر و روابط بین الملل
دانشگاه بین المللی امام خمینی گروه علوم سیاسی

مخوره‌های همایش:

پیروزی انقلاب اسلامی در ایران و تأسیس جمهوری اسلامی ایران

نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران: ارتباط عوامل معنوی و مادی

فرآیند سیاسی در جمهوری اسلامی ایران

سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران

ایران و مسائل منطقه‌ای و جهانی

برنامه اتمی ایران

توان سیاسی و نظامی ایران در حال حاضر

تحولات اجتماعی در ایران پس از انقلاب اسلامی

گرایش‌های اقتصادی ایران در شرایط جهانی سازی

زنان در جامعه ایران

دستاوردهای فرهنگی پس از انقلاب اسلامی

میراث سیاسی و مذهبی امام خمینی در جهان معاصر

گفتگوی تمدن‌ها و روابط حسنه شیعه - سنی

ایران در پیش‌بینی‌های آینده‌شناسی

تمدن ایران: فرهنگ ویژه در جهان اسلام

گفتمان فلسفی ایران اسلامی

روابط جمهوری اسلامی ایران و فدراسیون روسیه

جایگاه جمهوری تاتارستان در روابط ایران و روسیه

مقدمه

این همایش نخستین همایش مشترک میان دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره) از جمهوری اسلامی ایران و دانشگاه دولتی قازان از جمهوری خودمختار تاتارستان در روسیه بشمار می‌رود. جمهوری تاتارستان یکی از 21 جمهوری خودمختار در ترکیب فدراسیون روسیه است که با مرکزیت شهر قازان از سال 1920 به وضعیت جمهوری خودمختار دست یافته است. پس از فروپاشی شوروی، این جمهوری بر اساس قانون اساسی جدید فدراسیون روسیه که در فروردین سال 1993 به تصویب رسید، قانون اساسی سال 1992 خود جمهوری تاتارستان و قرارداد سال 1994 واگذاری دو جانبه اختیارات و وظایف، یک جزء متحد با فدراسیون روسیه شناخته می‌شود و بالاترین مقام اجرایی آن رئیس جمهور تاتارستان است. این جمهوری با مساحتی بالغ بر 67/8 هزار کیلومتر مربع یکی از بزرگترین مناطق توسعه یافته روسیه بشمار می‌رود که سرشار از منابع نفت و گاز و برخوردار از بزرگترین کارخانه های خودسازی همچون کاماز و دیگر صنایع پتروشیمی، هواپیما و هلی کوپترسازی و نساجی است. جمعیت این جمهوری بیش از 3/8 میلیون نفر است که اقوام مختلفی چون تاتارها، با ۵۱ درصد و روس‌ها با ۴۳ درصد و بیش از 70 قوم دیگر از جمله ارمنه، یهودیان و آذربایجانی‌ها و چواش‌ها را در خود جای داده است. اکثریت مردم این جمهوری مسلمان (سنی، شیعه و صوفی) هستند و دو زبان روسی و تاتاری بعنوان زبان‌های رسمی این جمهوری شناخته شده‌اند.

پایتخت جمهوری خودمختار تاتارستان شهر قازان (تاتاری: Qazan, Казан, روسی: Казань) است که در سال ۲۰۰۵، سالگرد هزارسالگی خود را جشن گرفت و در آوریل 2009 به درجه سومین پایتخت فدراسیون روسیه پس از مسکو و سنت پترزبورگ دست یافت. این شهر که در فاصله ۷۹۷ کیلومتری شرق مسکو و در بخش شرقی روسیه اروپایی قرار گرفته است هشتمین شهر بزرگ فدراسیون روسیه و از مراکز صنعتی، بازرگانی و فرهنگی در مرز اروپا و آسیا است و برای تاتارهای روسیه نیز مهم‌ترین شهر فرهنگی بشمار می‌رود. قازان در ریزشگاه دو رود ولگا و کازانکا قرار دارد و شهر اولیه در محل قازان شهر کرمل بود که گفته می‌شود روی تپه‌ای دیگ مانند بنا شده بود و واژه قازان در تاتاری هم به همین معنای دیگ است. بنا بر برخی ارزیابی‌ها این شهر در اوایل سده 11 تا پایان سده 13 از سوی بلغارهای ولگا و به عنوان دژی در مرز با تیره‌های فنلاندی تبار همسایه یعنی ماری‌ها و اودمورت‌ها بنا شده بود. قدیمی‌ترین بازمانده‌های این شهر باستانی را می‌توان در کرملین قازان مشاهده کرد. این شهر در سده ۱۳ به پناهگاهی برای تاتارهایی تبدیل شد که شهرهایشان از سوی مغولان ویران شده بود اما چندی نگذشت که این شهر به مرکز امارتی در قلمرو اردوی زرین مغولان تبدیل شد. پس از سرنگونی اردوی زرین در ۱۴۳۸ این شهر پایتخت خان نشین قازان شد و از چنان نیروی برخوردار بود که در

سال ۱۳۸۷ توانست روس‌ها را از تصرف این شهر بازدارد. اما ایوان چهارم معروف به ایوان مخوف این شهر خان نشین را در ۱۵۵۲ تصرف و مسجدها و کاخ‌ها را نابود و تاتارها را به ۵۰ کیلومتری شهر تبعید و جمعیت زیادی از روس‌ها را برای سکونت به قازان سرازیر کرد.

در حال حاضر قازان ۱/۱ میلیون نفر جمعیت دارد که ۴۰٪ آن زیر ۳۰ سال سن دارند. در قازان نیز همچون دیگر مناطق روسیه شمار زنان بیشتر از مردان است بطوری که از جمعیت این شهر ۳/۵۵٪ زن و ۷/۴۴٪ مرد هستند. با وجودی که بیشتر جمعیت جمهوری تاتارستان را تاتارها تشکیل می‌دهند اما ترکیب قومی در شهر قازان بیشتر از آن روس‌ها با بیش از ۵۰٪ است و تاتارها تنها حدود ۴۰٪ را تشکیل داده‌اند و باقی از آن اقوام دیگری مانند قوم چوایش است. زبان غالب و میانجی در شهر قازان روسی است و بیشتر تاتارها به دو زبان صحبت می‌کنند و حدود یک‌سوم از ازدواج‌ها در قازان ازدواج‌های مختلط میان روس و تاتار است.

این همایش مشترک گرچه برای دو دانشگاه دولتی قازان و بین‌المللی امام خمینی تازگی داشت ولی این پیشنهاد که از سوی آقای رضا باغبان کندی، اولین سرکنسول محترم جمهوری اسلامی ایران در تاتارستان اول بار در تاریخ ۱۸ مهر ۱۳۸۸ (۱۰ اکتبر ۲۰۰۹) در ملاقات با آقای دکتر بولات محمودویچ یاگودین، رئیس مرکز تحقیقات اوراسیایی دانشگاه دولتی قازان مطرح شد با استقبال این دانشگاه مواجه شد و آقای دکتر بهرام نوازی نیز زمینه لازم برای مشارکت دانشگاه بین‌المللی امام خمینی را فراهم نمود. در پی هماهنگی‌های بعدی، دو گروه علمی از این دو دانشگاه مسئولیت پیگیری برگزاری این همایش را پذیرفتند و با جدیت آن را دنبال نمودند. این دو دانشگاه ویژگی‌های منحصر بفردی دارند که اهمیت این همایش را دوچندان ساخته است: دانشگاه دولتی قازان قدمتی بیش از ۲۰۰ سال دارد و فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی طولانی آن، این دانشگاه را در جایگاه ۲۱ از نظر علمی و امکانات آموزشی و در برخی از رشته‌ها مانند ریاضیات محض و شیمی محض در جایگاه پنجم در میان دانشگاه‌های روسیه قرار داده و حتی در سال ۲۰۰۹ نیز به دستور رئیس جمهور روسیه به سطح دانشگاه‌های فدرال ارتقای سطح یافته است. دانشگاه بین‌المللی امام خمینی نیز با وجودی که به تازگی ۲۵مین سالگرد تأسیس خود را جشن گرفته است، نخستین دانشگاه بین‌المللی ایران است که به سرعت مراحل رشد و توسعه خود را گذرانده و سابقه مستمری در آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان دارد. از اینها گذشته ویژگی مشترکی که این دو دانشگاه را به یکدیگر علاقمند کرده است علاقه به آرمان‌های اسلامی و اشتیاق به ابراز هویت اسلامی است که در جمهوری تاتارستان پس از فروپاشی شوروی و در ایران پس از انقلاب اسلامی بروز و ظهور یافته است. از همین روست که در سال ۲۰۰۵ بزرگترین مسجد روسیه به نام مسجد قل‌شریف در قازان افتتاح شد.

این همایش تلاش می‌کند تا به معرفی انقلاب اسلامی از بدو شکل‌گیری تا تحولاتی که در دوره سی سال حیات فعال خود در عرصه‌های داخلی و خارجی شاهد بوده است بپردازد. مقالات علمی شرکت‌کنندگان

در این همایش نیز به موضوعاتی که مورد توجه برگزارکنندگان همایش بوده است پرداخته و هر یک به جنبه‌ای از این تجارب سی سال گذشته پرداخته و راهکارهایی برای استفاده در چشم انداز آینده آن ارائه کرده اند. ما امیدواریم این همایش بتواند علاوه بر هموار کردن مسیر همکاری‌های علمی آموزشی و پژوهشی میان این دو دانشگاه، زمینه لازم را برای روابط اقتصادی و فرهنگی میان جمهوری تاتارستان و استان قزوین و همچنین گسترش روابط همه جانبه جمهوری اسلامی ایران با فدراسیون روسیه را فراهم نماید.

دکتر یولیا محمدویچ یاگودین

دانشگاه دولتی قازان،
تاتارستان

دکتر بهرام نوازنی

دانشگاه بین المللی امام خمینی،
ایران

آقای رضا باغبان کندری

سر کنسولگری جمهوری اسلامی
ایران، تاتارستان

سخن خوش آمد سفیر جمهوری اسلامی ایران در مسکو

سید محمود رضا سجادی

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران و فدراسیون روسیه ، دو کشوری هستند که از طریق خزر ، همسایه‌اند. دو کشوری که مایلند در دنیای کنونی ، مستقل ، پیشرفته و آزاد باشند و بیگانگان نتوانند سیاست خود را بر آنها تحمیل می‌کنند. هردو کشور، هم در منطقه ای ژئوپلیتیک واقع شده اند و هم دارای منابع خوب نفت و گاز هستند و از این جهت مورد توجه بیگانگان و سلطه گران هستند.

هردو کشور در موضوعات منطقه‌ای و بین‌المللی ، نظرات نزدیکی دارند. در مورد افغانستان مخالف مواد مخدر و افراط گرایی بوده و معتقدند با تقویت حاکمیت داخلی ، امور کشور به دست مردم اداره شود. دو کشور معتقدند که خزر باید از حضور و نفوذ کشورهای فرا منطقه‌ای به دور باشد و حضور و استقرار نیروهای نظامی بیگانه در آسیای میانه را بر خلاف صلح و امنیت منطقه می‌دانند. همکاری دو کشور می‌تواند مانند سدی، مانع توسعه بدون دلیل ناتو در شرق باشد.

مجموعه مسائل فوق باعث شده که دو کشور منافع مشترک و تهدیدات مشترک داشته باشند. این

ویژگیها ، رایزنیهای مستمر و همکاریهای تنگاتنگ را طلب میکند

تداوم و تحول مفاهیم شیعی در خلال انقلاب اسلامی

دکتر حسین آبادیان*

از دوره صفویه برخی هنجارها و آیین‌ها، همچنین برخی چارچوب‌های فکری خاص شیعه امامیه در جامعه عمومیت یافت؛ سپس در دوره‌های قاجار و پهلوی، این عمومیت یافتن نقشی بزرگ در فرایندهای اجتماعی و سیاسی ایران ایفا کرد. در دوران جدید تاریخ ایران، تشیع به مثابه دستگاهی فکری و عملی در زندگی فردی و اجتماعی هر مؤمن شیعی، کلیه رفتارهای مردم را تحت تأثیر قرار داد. مهمترین مؤلفه این دستگاه، اصول فقه بود که در حیات فکری ادوار گذشته ریشه داشت، اما این اصول طبق مقتضیات زمان و مکان بازتعریف شدند، در برخی موارد این اصول عمیقاً متحول گردیدند و بالاخره توانستند تعریفی نوین از نقش فقه در حیات شیعیان به ارمغان آورند. در دوره پهلوی برخی از این مفاهیم که شرط ضروری فهم اندیشه شیعه هستند، باز هم دگرگون شدند، این بار تحول در مفاهیم نقشی مؤثرتر در فرایندهای آتی اجتماعی و سیاسی ایران عهده دار شد که یکی از نتایج آن وقوع انقلاب اسلامی بود. تحول در مفاهیم دستاورد دیگری هم داشت که عبارت بود از شیوع مراسم و مناسک شیعه در بین توده‌های مردم. این روند باعث شکل‌گیری جنبش‌هایی بین توده‌های مردم عادی شد. این مفاهیم که همه از گذشته به ارث رسیده بودند، به دلیل نیازهای زمان و مکان، جملگی دگرگون شدند.

مفاهیمی که در این مقاله مورد بحث قرار گرفته است، از دوره‌های متقدم تاریخ تشیع تا دوره جدید تداوم یافته و به دلایلی متحول شده‌اند. این تحول بنیادین چندسالی پیش از وقوع انقلاب اسلامی بیشتر محقق گردید. مقاله حاضر برخی از عناصر چارچوب فکری یادشده را به بحث می‌گذارد، عناصری که ریشه در گذشته داشتند و از آنجا به ارث رسیده بودند. همچنین نحوه تداوم و تحول این مفاهیم و عوامل مؤثر در این تداوم و تحول در این مقاله بررسی شده است. مقاله حاضر برخی از این مفاهیم را روشن ساخته است، بنابراین حداقل سه پرسش این مقاله را هدایت می‌کنند: 1. مفاهیم اصلی در اندیشه شیعه اثنی عشری چه چیزهایی است؟ 2. این مفاهیم چگونه در ذهنیت توده‌های مردم راه یافتند؟ 3. چه شرایطی نقش مؤثر در تداوم و تحول این مفاهیم تا وقوع انقلاب اسلامی ایفاء کرد؟

* دانشیار گروه تاریخ، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، ایران

گفتگو میان اهل تسنن و تشیع در جمهوری اسلامی ایران پس از انقلاب اسلامی (توصیه‌ها)

مجید بزرگمهری*

اهل سنت در ایران نزدیک به هشت درصد از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهد و عمدتاً در استان‌های مرزی کشور سکونت دارند. استان‌های کردستان، سیستان و بلوچستان، مناطق عرب نشین و ترکمن نشین محل اصلی سکونت اهل سنت می‌باشد. مهمترین تفاوت میان اهل تسنن و تشیع در این است که اهل تسنن نظریه امامت را قبول ندارد. با وجود این تفاوت عمده نظری، شیعیان ایرانی آنان را مسلمان دانسته و دولت ایران نیز که خود را نماد امت واحد اسلامی می‌داند هم از نظر قانونی و هم در عمل رفتار بسیار مسالمت‌آمیزی با اهل تسنن نشان داده است و به این ترتیب تلاش می‌کند تا نظر مسلمانان جهان را به خود جلب نماید.

سؤال اصلی این مقاله بررسی روش‌های گفتگو میان دو جریان عمده شیعی و سنی در کشور است. در این مطالعه چند محور مورد توجه است: وجوه تفاوت‌های عمده اعتقادی، وضعیت اهل سنت در ایران از نظر حقوقی و آمار، راه‌های گفتگو میان دو جریان از مجاری رسمی دولتی و غیر دولتی. در ادامه بحث، ویژگی‌های اهل فن و اشخاصی که این گفتگوها را انجام می‌دهند مورد توجه قرار گرفته است.

آینده انقلاب اسلامی در عصر جهانی شدن: "چالش‌ها و فرصت‌ها"

فرهاد درویشی سه تلانی*

انقلاب اسلامی در حالی سه دهه از عمر خویش را پشت سر می‌گذارد که پس از مواجهه با چالش‌های گوناگون، هم اکنون با موج بلند و فرآیند پیچیده و پویایی به نام جهانی شدن روبرو شده است. اهمیت فرآیند مذکور به گونه‌ای است که به نظر می‌رسد سرنوشت بسیاری از نظام‌های سیاسی، مکاتب فکری و جنبش‌های اجتماعی به چگونگی تعامل و مواجهه آنها با این فرآیند بستگی خواهد داشت. مقاله حاضر در پی تبیین آرمان‌های انقلاب اسلامی و تحلیل ابعاد و جنبه‌های احتمالی جهانی شدن و ارائه راه‌کارهای پیشنهادی برای گذار موفقیت‌آمیز انقلاب اسلامی از این مقطع تاریخی می‌باشد. ماهیت و آرمان‌های انقلاب اسلامی عمدتاً با تأکید بر دیدگاه‌ها و اندیشه امام خمینی (ره) و ابعاد و وجوه مختلف فرآیند جهانی شدن با تکیه بر دیدگاه‌های صاحب نظران مطرح در این عرصه استخراج شده است. مقاله حاضر ضمن جمع‌آوری و تحلیل چالش‌های احتمالی بین جهانی شدن و انقلاب اسلامی، راه‌کارهایی را پیشنهاد می‌دهد تا در عصری که اصلی‌ترین و با ثبات‌ترین ویژگی آن، تحول و دگرگونی است، حاملان انقلاب اسلامی موفق شوند تا به تحکیم و ترویج آرمان‌ها و ارزش‌های انقلابشان مبادرت ورزند.

مسائل و تحولات ایران در فرایند پیروزی انقلاب اسلامی

محمد رحیم عیوضی*

با گذشت سه دهه از انقلاب اسلامی ایران ارزیابی کارکرد و دست‌آوردهای آن برای شناساندن انقلاب به نسل جدید و تداوم پویای نظام اسلامی امری ضروری است. بررسی دستاوردهای انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی ایران نیازمند نگاهی به مسائل و تحولات اجتماعی، چالش‌ها و فرصت‌ها و تهدیدهایی است که در مقابل انقلاب وجود داشته و منجر به تحوّل عظیم گردیده است. از این رو تجزیه و تحلیل فرایند تحول در مقطع زمانی پیروزی انقلاب اسلامی (1356-1359) که بستر چالش‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها شده‌اند نسل جدید را در مسیر شناخت دقیق دستاوردهای انقلاب رهنمون می‌سازد.

مسأله نگارنده در این مقاله، چالش‌هایی است که در مقطع زمانی پیروزی انقلاب در برابر انقلاب و انقلابیون قرار داشته و در یک فرایند تحول به دست‌آوردی برای نظام جمهوری اسلامی تبدیل شده است. پژوهش مذکور ضمن جمع‌آوری عمده‌ترین مسائل ایران در قلمرو سیاست، فرهنگ، اقتصاد و مسائل نظامی مسائل ایران، بر غالب بودن بستر تبدیل چالش‌ها به فرصت نسبت به تهدید در پیروزی انقلاب اسلامی تأکید دارد. نگارنده بر این باور است که در فرایند تحول در مقطع زمانی پیروزی انقلاب، اغلب چالش‌ها بر اثر عوامل مختلف، در بستر فرصت قرار گرفته و به دست‌آوردی برای انقلابیون تبدیل گردیده است. هرچند برخی از چالش‌ها نیز به تهدید تبدیل شده اما در نهایت طی فرایندی همین تهدیدها به فرصت تبدیل بدل شده و تحول انقلابی در ایران را رقم زده‌اند.

* دانشیار گروه علوم سیاسی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، ایران

توسعه سیاسی بعد از انقلاب اسلامی در ایران

یحیی فوزی*

انقلاب اسلامی در ایران طی سه دهه گذشته راه پرفراز و نشیبی را طی کرده است که ارزیابی دقیق از این روند می‌تواند نشان دهنده مسیر انقلاب و آینده آن باشد و در حقیقت بحث تحلیل مسیر تحولات سیاسی در ایران بعد از انقلاب از یک سو نوعی آسیب‌شناسی انقلاب و از سوی دیگر نوعی آینده پژوهی انقلاب می‌باشد. به این منظور در این مقاله تلاش شده است تا به این سؤال پاسخ داده شود که تحولات سیاسی در ایران بعد از انقلاب در چه سمت و سوی جریان داشته است؟ و چه عواملی بر این تحولات تأثیر گذار بوده است؟ برای پاسخ به این دو سؤال، ابتدا در یک بحث نظری به بررسی و نقد دیدگاه‌هایی که در مورد مسیر تحولات سیاسی اجتماعی در ایران مطرح می‌باشد می‌پردازیم تا بتوانیم چارچوب نظری مناسب را برای تحلیل خود در بین نظریات مذکور یافته و سپس بر اساس آن به تحلیل این تحولات بپردازیم.

*دانشیار گروه علوم سیاسی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، ایران

سیاست خاورمیانه‌ای ایرانی بعد از انقلاب اسلامی

دکتر حاکم قاسمی*

با وقوع انقلاب اسلامی و تأسیس جمهوری اسلامی ایران، سیاست‌های ایران از ابعاد مختلف تحت تأثیر قرار گرفت و تغییر یافت. با این تغییرات دوره جدیدی در سیاست خارجی ایران آغاز شد که هم در اصول و مبانی نظری و هم در عمل با دوران قبل از آن تفاوت دارد. در این دوره که سه دهه را پشت سر گذاشته است در سیاست خاورمیانه‌ای ایران نیز دگرگونی‌های بنیادی به وجود آمد. تحولات منطقه‌ای و بین‌المللی در سی سال گذشته، سیاست ایران را نیز در منطقه خاورمیانه تحت تأثیر قرار داده و موجب شد تا ایران سیاست خود را تنظیم و پیگیری نماید، اما این تحولات موجب تغییر اصول و مبانی سیاست منطقه ایران نشده است.

دگرگونی‌هایی که در سیاست منطقه‌ای ایران در سال‌های پس از انقلاب اسلامی به وقوع پیوست موجب شد جایگاه ایران در خاورمیانه از بازیگر محافظه‌کار و حافظ نظم مسلط و وضع موجود به بازیگر انقلابی و خواستار تغییر وضع موجود تغییر یافت. در نتیجه این تغییر، ایران از دسته‌بندی‌های رایج عصر دوقطبی و وابسته به ابرقدرت‌ها خارج شد و با اتکای به سیاست نه شرقی، نه غربی، در تلاش برای شکل دادن دسته‌بندی‌های جدید در منطقه برآمد. سیاست‌های جدید ایران موجب ظهور معادله و ترتیبات منطقه‌ای نوینی در خاورمیانه گردید. در این ترتیبات جدید جایگاه بازیگران منطقه‌ای دگرگون شد. در نتیجه جنبش‌های سیاسی به عنوان بازیگران قدرتمند در کنار بازیگران دولتی به ایفای نقش پرداختند. در این مقاله تلاش می‌شود با مرور تغییرات ایجاد شده در سیاست خاورمیانه‌ای ایران در سال‌های پس از انقلاب، علل و عوامل مؤثر بر این تغییرات بررسی و آثار منطقه‌ای آن تبیین شود.

حقوق زنان در ایران بعد از انقلاب اسلامی

حسین نمازی فر*

در سده‌های اخیر بر اثر تحولات علمی، فکری، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی که در جهان رخ داده است زنان در پی ایفای نقش مؤثر و آشکارتری در جامعه بوده‌اند و به این منظور حقوق سیاسی، اجتماعی و فرهنگی متعددی را مطالبه نموده‌اند و این مطالبات گاه به صورت حرکت‌های سیاسی، فکری یا اجتماعی ظاهر گردیده است و گاهی نیز به ویژه از قرن نوزدهم به بعد از طریق میثاق‌ها، کنوانسیون‌ها، صورت و نظم حقوقی به خود گرفته است. در کشور ایران در جریان نهضت مشروطه و پس از آن، حقوق سیاسی و اجتماعی زنان مورد توجه قرار گرفت و در سطح گسترده وارد مباحث سیاسی و اجتماعی گردید تا اینکه با رخداد انقلاب اسلامی و برقراری نظام جمهوری اسلامی در ایران در این برهه، حقوق زنان در ابعاد مختلف در چارچوب ارزش‌های دینی و انقلابی مطرح شد و در قوانین به ویژه قانون اساسی، حقوقی گسترده برای زنان مورد شناسایی و تضمین قرار گرفت.

نگاه کلی مسئولان و قانون‌گذاران در ایران به موقعیت و نقش والای زنان در جامعه و حقوق سیاسی زنان از جمله حق حضور در تمام انتخابات و دخالت در سرنوشت سیاسی و اجتماعی خود و تصدی مدیریت‌های دولتی و سیاسی و همچنین حقوق اجتماعی آنان که شامل اشتغال، تأمین اجتماعی و بهداشت و درمان می‌شود و نیز حقوق فرهنگی آنان از جمله آموزش رسمی و غیر رسمی و فعالیت‌های هنری و مطبوعاتی و دیگر حقوق زنان که در ایران بعد از انقلاب اسلامی به رسمیت شناخته شده موضوعاتی است که در این نوشتار مورد تبیین و تحلیل قرار می‌گیرد تا بازگوی نگرش ایران و اسلام به حقوق زنان پس از انقلاب اسلامی باشد.

اهداف و ابزار سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران

دکتر بهرام نوازنی

*

سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی بر اساس دو انگیزه متفاوت ناشی شده بود که یکی انگیزه دینی بود و از اعتقاد به جهان‌شمول بودن دین اسلام و احساس وظیفه برای ترویج آن به اقصی نقاط جهان نشأت می‌گرفت و دیگری از حقارت‌ها و سرکوب‌هایی ناشی می‌شد که سراسر تاریخ معاصر ملت مسلمان ایران را به خود آغشته کرده بود و در این مدت، قدرت‌های بزرگ جهانی هر یک در پی ایجاد نوعی استبداد متمایل به خود و ادامه چپاول کشور بودند. این دو انگیزه دست در دست هم داد و با تشدید و تقویت فکر انقلاب، صحنه‌های داخلی و بین‌المللی را به یکدیگر پیوند داد و اعتراض به استبداد داخلی را با اعتراض به نظام سلطه جهانی یا وضع موجود حاکم بر جهان در هم آمیخت و زمینه را برای بهره‌گیری از شیوه‌های مختلف تدافعی و تهاجمی فراهم نمود.

دولت جمهوری اسلامی ایران برای پیشبرد این سیاست انقلابی از دو شیوه تدافعی و تهاجمی بهره برد و نهادها و ساختارهای خود را همچون هر حکومت و انقلاب دیگری بر اساس همین شیوه‌ها تشکیل داد. قانون اساسی جمهوری اسلامی نیز این سیاست خارجی فعال و تهاجمی را که هدفی جز وحدت جهان اسلام و گسترش حاکمیت خدا در سراسر جهان نداشت با عنوان "تداوم انقلاب در داخل و خارج" ثبت و ضبط نمود. این نگرانی و ترس باعث شد تا قدرت‌های سلطه‌گر جهانی و حافظ وضع موجود از جمله مهمترین آنها ایالات متحده را که با رژیم پهلوی پیمان نظامی دو جانبه داشت و از این رژیم بعنوان یک متحد منطق‌های برای تأمین منافع خود بهره‌برداری می‌نمود به واکنش اندازد. این واکنش‌های مختلف به نوبه خود سبب شد تا جمهوری اسلامی با دو مسئله "تداوم انقلاب" و "تحکیم نظام" که گاهی در تضاد با یکدیگر قرار می‌گرفت مواجه شود و تمام تلاش سیاست خارجی جمهوری اسلامی رهایی از این تضاد و جمع میان این دو هدف بود تا در مسیر تداوم انقلاب، از امر مهم‌تری که تحکیم نظام اسلامی در داخل و حفظ اصول انقلاب اسلامی بود غفلت نشود. این مقاله در تلاش است تا سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران را پس از پیروزی انقلاب اسلامی بررسی و تحولات نظری و عملی آن را در مسیر اهداف مندرج در قانون اساسی مورد ارزیابی و ترکیب یا ترجیح دو تفکر آرمان‌گرایی و واقع‌گرایی در سیاست خارجی را تحلیل نماید.

نظم، قانون و عدالت اجتماعی در سایه سار انقلاب اسلامی با تأکید بر نقش دین و تأثیرات جهانی آن

محقق و پژوهشگر: سبحان طیبی*

نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران که بر پایه مکتبی و اسلامی بودن بنا شده و اصالت آن بر مبنای دستورات پیامبر خاتم و ائمه معصومین و براساس فرامین و آیات الهی بوده و طرح حکومت اسلامی بر پایه ولایت فقیه بوده ارزشهای بسیاری را در طی این 30 سال به ارمغان آورده و نهادینه کرده است آنچنانکه براساس قانون اساسی «زمینه های اعتقادی را عینیت بخشید و شرایطی را به وجود آورد که در آن انسان با ارزش های والا و جهانشمول اسلامی پرورش یابد.» همه اینها در اثر نقش ارزنده دین در انقلاب اسلامی و ایجاد نظم و حرکت بسوی عدالت اجتماعی بوده و همین باعث شده تا نقش ایران اسلامی بر کرة خاکی تبلور و صدای ایران در آوای جهانی به گوش برسد و این پژوهش سعی دارد این مسائل را هر چند کوتاه تبیین کند.

کلید واژگان: انقلاب اسلامی ایران، دین اسلام، قانون، عدالت اجتماعی، جهانی شدن

توسعه اقتصادی ایران و تبیین اثر و نقش حقوق اقتصاد بین الملل

سبحان طیبی حبیبه محمودی^۱

با توجه به تحولات پر اهمیت اقتصادی ایران در سطوح منطقه ای و بین الملل و توجه خاص سایر کشورها به برقراری ارتباطات اقتصادی و تجاری با ایران و با توجه به حجم عظیم فعالیتها و کنترل و هدایت نیروهای متخصص آنها در ایجاد و برقراری ارتباطات تجاری - اقتصادی ، لازم است به مسائل حقوقی اقتصادی توجهات ویژه صورت گیرد . مقتضیات مکان و زمان و بحرانهای اقتصادی در جهان امروز نیازهای خاص اقتصادی را می طلبد که باید نیروهای داخلی ضمن اطلاع از این قوانین و ضوابط ، نقاط آسیب پذیری را شناسایی کرده و به حل و فصل مسائل اقتصادیشان با سایر دول پردازند . تضاد های حقوقی سرمایه گذاری ها و اثرات آن همراه عدم حمایتهای عمومی در مواردی سبب عدم کارایی گسترده شده است . همچنین اثرات سرمایه گذاری های بخش خصوصی در توسعه کشورهای میزبان و اثرات سرمایه گذاری ها در حمایت از بخش های عمومی کشور میزبان در موارد بسیاری نادیده گرفته شده است . هر زمان حمایت های سرمایه گذاری هدف اولیه در حقوق تجارت بین المللی سرمایه گذاری خارجی بوده است اصل استقلال هر کشور با اثرات خاص نسبت به کشور میزبان ، به طور شدیدی حقوق کشور میزبان بدون مزیت را در سرزمین های خارجی محدود میکند ، فلذا اهمیت بررسی این موضوع روشن میگردد. این مقاله ضمن تشریح و تبیین اهمیت و الزامات خاص موضوع ، به بررسی نمونه ها و ضرورت و اهمیت آنها در عرصه تحولات جدید ایران و جهان می پردازد.

^۱ محقق دوره دکتری حقوق بین الملل ؛ قسمتی از اثر پیش رو ترجمه و برخی به قلم نویسندگان مقاله است.
کارشناس ارشد مدیریت ؛

دانشگاه تهران
دانشگاه امام خمینی

IMAM KHOMEINI
INTERNATIONAL UNIVERSITY

Тезисы

международной научной конференции

**«Исламская революция в Иране:
Цивилизационный феномен и его
перспективы» (8-10 февраля 2010 г.)**

Abstracts

of International Conference

**“Islamic Revolution in Iran
at the Dawn of Its Fourth Decade”**

(8-10 February 2010)

Казань Kazan
2010